

DOROTEA

med RISBÄCKS kapell.
(Västerbottens lappmark.)

Ursprungligen en utbruten del af Åsele lappmark och såsom kapellag benämnd *Bergvattnet* efter den lilla sjö, vid hvilken kyrkan är belägen, blef församlingen 7 maj 1799 förklarad såsom särskildt pastorat samt erhöll namnet *Dorotea* efter kon. Gustaf IV Adolfs drottning. Af de inom socknens gränser belägna byarna räknas såsom de äldsta *Svanabyn*, som upptogs år 1712 af en finsk nybyggare Jon Ersson Kerfvel, *Bellviken* år 1724, *Lafsjön* år 1740 och *Afvaträsk* 1744. Lappska offerställen hafva flerstädes påträffats, bland dem ett vid Bergvattens-berget, där man funnit en träbild, som en lång tid förvarades i gamla klockstapelns vid Åsele kyrka (Läsn. f. folket 18, s. 268).

Sockenkyrkan uppbyggdes år 1799-1800 af en bonde Jon Mattsson i Laik-sjön på sluttningen af ett berg väster om Bergvattnet.

Närmare fjällen 8 mil från kyrkan uppbyggdes vid Risbäck 1859 ett kapell, som till en början betjänades 2 gånger, senare 4 gånger om året med gudstjänst. Genom bref af 3 maj 1901 medgaf K. Maj:t, att där en kapellförsamling fick bildas och särskild kapellpredikant, tillika skollärare, anställas. Kramfors aktiebolag skänkte härtill en jordlägenhet till boställe vid kyrkoplatsen följande år. Risbäckes kyrka är afbildad i *Från bygd och vildmark*, 1915, s. 23.

KYRKOHERDAR.

1. **Olof Enström** (1799), f. 11 jan. 1754 i Sidensjö och Näs by, föräldrarna voro fördubblings-båtsmannen Anders Enström och Malin Johansdotter. Fadern, född i Finland af fattiga föräldrar, kom till Stockholm att där söka sin lycka och tog sist värfning såsom båtsman, modern var bonddotter från Bringe by i Själevad. På sonens enträgna begäran att få studera beslöto föräldrarna att bekosta hans skolgång i Hsand och med en liten matsäck på sin kälke drog han åstad, och under mycken försakelse genomgick han raskt skola och gymnasium. Vid sin första hemkomst från skolan tyckte han allt gick bra, men klagade att han lidit förakt af sina kamrater, därför att hans knäspännen voro af tenn, deras däremot af silfver. Stud. i Uppsala vt. 1780 och prästv. 31 aug. 1783. Adj. hos prosten Lindahl i Lycksele fr. okt. 1783 till hösten 91, därpå adj. hos pastor Degerman i Åsele till vt. 1796, då han blef kapellpräst här i Bergvattnet med 6 t:r spannmål och 20 rdrs kronolön, jämte en bevilling af 1/8 t:a korn, 3 mk smör, 1 mk ull och ett par tjädrar. Kapellet omfattade då blott 36 rökar. Då församlingen 1799 utbröts, utn. till första pastor i Dorotea, afled han samma år 7 sept. 1799. Utrustad med prästeliga na-

turgåfvor, hade han ett godt hjärtelag, var i sitt väsende fryntlig och förnöjsam oaktadt sina fattiga omständigheter, en gudälskande man och människovän. (Nenséns ant. i Kb.)

G. 1793 m. *Charlotta Nyberg*, f. i Sthm 1762, änka efter Carl Gust. Alenius i Lycksele, »en sträf och elak kvinna, som gjorde sina mäns dagar tunga»; d. i Umeå landsf. 23/11 1851. (Kb.)

2. **Jonas Blom** (1802-29), f. 11 apr. 1753 på Alnön; föräldrarne: khden Nils B. i Hammerdal och Anna Mört. Kom till Frösö skola 1769, till Hsands gymn. 76, stud. i Upsala 79; prästv. på sin faders kallelse 24 juni 1782, tjänstgjorde såsom adj. under längre eller kortare tid i Refsund, Sunne, Oviken, Skön och Hammerdal, då han förordnades till v. kapellpred. i Tåsjö maj 1796, utn. ordinarie kapellpred. i Stugun och Borgvattnet 22 mars 97, pastor i Dorotea 10 dec. 1800 och tilltr. här 1802. - Han afled 23 juni 1829. Pastor Blom hade svagare naturgåfvor, men ägde ett fromt och vinnande sinnelag, högaktad för sin gudsfruktan, sitt redbara och exemplariska lefverne. Införde god ordning i församlingen, och var nitisk för Guds ords läsande och en flitig kristlig kyrkogång. (Ka, HST. 1830: 2., E. Modin, Gamla Tåsjö.)

G. 1796 i Tåsjö m. *Brita Henningsdotter*, f. 1777, dotter af bonden Henning Johansson i Varpsjö. Hon afled hos en son i Tåsjö 21/11 1865.

Barn: *Nils Henning*, bonde i Löfvik, *Gustaf Adolf*, bonde i Tåsjö ö. by; *Olaus*, bonde i Hoting, alla i Tåsjö; *Jonas Erik*, f. 18/2 1802 i Stugun, landtmätarebiträde i Jämtland; *Anna Kristina*, g. m. bonden Per Persson i Långsele, Dorotea; *Cajsa Greta*, g. 1845 m. kapellpred. C. G. Hammar, sist på Holmön, d. 5/9 1860.

3. **Jonas A. Nensén** (1832-81), f. 3 apr. 1791 i Själevad, son af khden mag. Anders N. och Helena Salin, prostdotter från Oviken. Efter vanliga skolstudier stud. i Upsala 1810. Erhöll nådigt tillstånd att få undergå prästexamen och ordineras, ehuru han ej fulländat den teologiska seminariekursen vid Akademien, och prästvigdes i Hsand 4 nov. 1817 till adj. hos pastor O. Lindahl i Wilhelmina, past. adj. i Åsele 31 mars 19, i Lycksele febr. 20 och där vakanspred. och tf. pastor 31 maj s. å.; v. skolmästare i Lycksele skola 19 dec. 1827, tillika tf. past. 24 mars 30, khde i Dorotea pastorat 27 sept. 1830, tilltr. 1 maj 32. På egen bekostnad reste han i stiftets lappmarksförsamlingar i ändamål att ta kännedom om lapparnes språk, seder och lefnadssätt samt om lappmarkens djurvärld, hvarunder han förrättade prästerlig tjänst i kapellen från och med Gäddede och Frostviken i Jämtland t. o. m. Qvickjock och Alkawaare i Norrbottens fjäll. På dessa resor lade han grunden till de handskrifna anteckningar, nu förvarade i Upsala univ. bibliotek under namn Nensénska samlingen,

som han senare genom utfrågning af lappar än mer förökade och som i våra dagar utgöra en ypperlig, ännu ej på långt när utnyttjad källa till kännedomen om våra svenska lappmarker. Dessa skriftliga anteckningar, om hvilka han var särdeles aktsam, betraktades med en viss hemlighetsfullhet i prästhuset, och det säges, att när någon lapp infördes i pastorns kammare för att bikta sin språkkunnighet, tjänstfolket i prästgården hade föreställningen, att pastorn af denne lärde sig konsten att trollo. Pastorn hade rykte om sig, att vara en man med rätt originella åsikter. Sina församlingsbor och många, som kommo i hans närhet, ingaf han på gamla dar ordentlig fruktan, då han, en hög hvitlockig gestalt, med en lång staf i handen, upprepadt stötte i golfvet och spände ögonen i den besökande. Hans teologiska utbildning inföll i neologiens tider, och med spår häraf fick hans kristendomsförkunnelse en mer dogmatiskt torr än känslöbetonad karaktär. Det är bekant, att han en gång förbjudit sin adjunkt att i sina predikningar tala om Kristi gudomliga natur, hvaraf denne fann sig kränkt i sin lärarefrihet och hos Konsist. anhöll blifva sänd till annan ort, hvilket ock beviljades. Med alla sin egenheter var khden Nensén en viljekraftig, ja hård man. Sina söner lät han uppväxa utan skolbildning. Stora sorger bröto till sist in öfver honom. Ett tragiskt drag gick genom hans långa lefnad. Han afled 13 maj 1881 öfver 90 år gammal ss. senior inom stiftets prästerskap. Begåfvad med en vacker sångröst.

G. 1) 1816 m. *Sara Margreta Degerman*, dotter af khden Magn. D. i Åsele, fränskild, d. i Åsele 23/1 1862, 82 år.

2) 6/4 1834 i Dorotea m. *Brita Christina Isberg*, handelsmansdotter fr. Umeå och änka efter länsman Westling.

3) 10/5 1846 m. *Märtha Helena Ullberg*, f. 8/6 1811, dotter till komm. i Arnäs, Olof Ullberg.

Barn i första g.: *Daniel* och *Jonas*, tvillingar ff. o. dd. i Åsele 1816; *Anders*, f. 13/6 1820, d. för egen hand; *Erik*, bonde; i sista giftet: *Helena*, f. 9/12 1846, g. 1871 m. kronolänsman O. D. Hanson; *Margareta*, f. 3/8 1850, d. 26/5 1874.

4. **Fredrik Theodor Himmelstrand** (1884-), f. i Västervik 27 apr. 1845, son af sjömannen Johan Magnus H. och Lovisa Strandberg. Efter studier i Västervik och med befrielse från akademiska examina aflade han prästex. i Hsand 9 juli 1870 och prästvigdes i Säbrå kyrka 11 s. m. för stiftets lappmarksförs.; past. adj. i Vilhelmina, tillika biträde åt pastor i Dorotea 26 okt. 1870; v. pastor i Sorsele 17 apr. 1872; kapellpredikant i Tärna 21 aug. 1876, erhöill transport till Hotagen 26 apr. 1880, tilltr. 1882, erhöill fullm. ss. khde i Dorotea 23 okt. 1882, tilltr. 1 maj 1884.

G. 7/2 1872 m. *Augusta Amalia Kristina Boman*, f. i Storkyrkoförs., Sthm, 6/5 1847, dotter af målaren Lars Fredr. B. och Klara Ruda.

Barn: *Sigröd Augusta*, f. 2/12 1872 i Sorsele, g. 31/1 1909 m. kronolänsman Fredr. Vilh. Wallmark, Dorotea; *Viktor Immanuel Fredrik*, f. 17/11 1873, kronoppbörds-kassör i Östersund, d. 29/12 1907; *Klara Maria*, f. 11/12 1876, d. 12/4 1898; *Seth Theodor*, f. 23/9 1881 i Tärna, student, d. 17/2 1906; *Harald Gustaf*, f. 18/10 1882 i Hotagen, d. 8/4 1900; *Elis Gotthard*, f. 9/11 1883 i Dorotea, d. 30/4 1898; *John Sebastian*, f. 27/1 1885, Sv. kyrkans missionär i Tirupatur, Sydindien 1912; *Axel Verner*, f. 22/5 1886, ingenjör, d. i Norra Amerika 19/4 1919; *Ruth Valborg*, f. 4/11 1887.

KAPELLPREDIKANT I RISBÄCK.

1. **Viktor Teodor Vallberg** (1905-18), f. i Helgarö, Strängnäs stift 23 aug. 1871. Föräldrar: Georg Teodor Vallberg, målare, och Lovisa Katarina Jonsson. Efter studier i Eskilstuna och Strängnäs stud. i Upsala ht. 1892, prästvigd för Visby stift 6 jan. 1898, kontr. adj. i Södra lappmarkens kontr. 1 juli 1900, erhöU infödingsrätt i Hsands stift 31 okt. 1902, kapellpredikant i Risbäck 4 apr. 1905, tilltr. s. å. Tillträdde ss. khde Indals pastorat 1 maj 1918.

G. 28/6 1905 m. *Ida Charlotta Lindberg*, f. i Sorsele 15/7 1879, dotter till kronolänsman Johan Gustaf L. och Ida Karolina Boman.

Barn: *Dagmar Maria*, f. i Risbäck, 2/4 1906; *Gunnar Gustaf*, f. 7/12 1907; *Elsa*, f. 23/12 1908; *Eskil Johannes* f. 27/6 1910; *Svea Viktoria*, f. 14/2 1912; *Astrid Lovisa*, f. 26/10 1913.

Tr.: Några ord om Lapplands kolonisation (i Från bygd och vildmark 1915). Dikter (ib. 1910, 14 och 15). - Jorden till jordbrukarne, Sthm 1909. - Kunna kristendomen och socialdemokratien förenas, ib. 1910. - Samtal mellan en folkförbundare och en socialist, ib. 1910. - Den norrländska jordfrågan jämte ett bihang: Hvarför är jag icke socialist? ib. 1911. - Svenska kyrkans betydelse för vårt folk, ib. 1911. - Är jordranteskatt rättvis, ib. 1913. - Ett antal skrifter och uppsatser mot vaccinationstvänget 1910-16.